

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI**

-----o0o-----

HOÀNG PHAN HẢI YẾN

**PHÁT TRIỂN KINH TẾ DẢI VEN BIỂN
THANH - NGHỆ - TỈNH**

Chuyên ngành: Địa lí học

Mã số: 62 - 31 - 05 - 01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ ĐỊA LÍ HỌC

**Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS.TS. Nguyễn Minh Tuệ
2. TS. Vũ Quế Hương**

Hà Nội - Năm 2014

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI**

-----o0o-----

HOÀNG PHAN HẢI YẾN

**PHÁT TRIỂN KINH TẾ DẢI VEN BIỂN
THANH - NGHỆ - TĨNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ ĐỊA LÝ HỌC

Hà Nội - Năm 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ một công trình nào khác. Các bảng biểu, số liệu được tính toán dựa trên nguồn số liệu từ các cơ quan Thống kê ở các huyện, các tỉnh và của Việt Nam. Các nguồn tài liệu tham khảo được trích dẫn đầy đủ và trung thực.

Tác giả

Hoàng Phan Hải Yến

LỜI CẢM ƠN

Qua quá trình làm luận án, tôi đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ, động viên của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, đồng nghiệp, bạn bè và những người thân. Tôi xin được tỏ lòng biết ơn sâu sắc nhất tới PGS.TS. Nguyễn Minh Tuệ, TS. Hoàng Vũ Quế Hương là những người đã hướng dẫn tôi trong suốt quá trình hoàn thành luận án với những góp ý chỉ bảo và định hướng cụ thể. Tôi xin trân trọng cảm ơn các Thầy, Cô giáo trong Tổ Địa lí Kinh tế và Khoa Địa lí Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã tạo cho tôi một môi trường học tập và nghiên cứu tốt nhất. Tôi xin trân trọng cảm ơn Phòng Sau đại học và Ban Giám hiệu Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Khoa Địa lí và Ban Giám hiệu Trường Đại học Vinh đã tạo cho tôi những điều kiện thuận lợi nhất trong suốt quá trình nghiên cứu. Tôi cũng xin trân trọng cảm ơn các cơ quan ban ngành chức năng của ba tỉnh Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh như: Sở Tài nguyên và Môi trường, Sở Kế hoạch và Đầu tư, Sở Văn hóa - Thể thao - Du lịch, Cục Thống kê, Phòng thống kê 16 huyện, thị xã của dải ven biển Thanh - Nghệ - Tĩnh ... đã giúp đỡ tận tình và có hiệu quả trong quá trình thu thập tài liệu và khảo sát thực địa. Xin được cảm ơn các đồng nghiệp đã giúp đỡ tôi hết sức nhiệt tình trong quá trình thu thập tài liệu. Cuối cùng tôi xin được tỏ lòng biết ơn đối với những tình cảm và những sự động viên tốt nhất về vật chất và tinh thần mà gia đình và người thân đã ủng hộ tôi trong suốt thời gian nghiên cứu của mình.

Xin trân trọng cảm ơn!

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI	1
2. MỤC TIÊU, NHIỆM VỤ VÀ GIỚI HẠN CỦA ĐỀ TÀI.....	2
2.1 Mục tiêu	2
2.2 Nhiệm vụ	2
2.3 Giới hạn nghiên cứu	2
3. LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU.....	3
3.1. Ngoài nước.....	3
3.2. Trong nước.....	6
3.2.1. Trên phạm vi cả nước	6
3.2.2. Trong phạm vi dải ven biển Thanh - Nghệ - Tĩnh.....	11
4. CÁC QUAN ĐIỂM VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	11
4.1 Các quan điểm nghiên cứu	11
4.1.1. Quan điểm tổng hợp	11
4.1.2. Quan điểm lãnh thổ	12
4.1.3. Quan điểm hệ thống.....	12
4.1.4. Quan điểm lịch sử - viễn cảnh	12
4.1.5. Quan điểm phát triển bền vững	12
4.2 Các phương pháp nghiên cứu.....	13
4.2.1. Phương pháp thu thập, xử lý và tổng hợp tài liệu	13
4.2.2. Phương pháp thống kê, so sánh	13
4.2.3. Phương pháp khảo sát thực địa.....	13
4.2.4. Phương pháp chuyên gia	13
4.2.5. Phương pháp bản đồ, GIS.....	14
4.2.6. Phương pháp dự báo	14
5. ĐÓNG GÓP CỦA ĐỀ TÀI	14
6. CẤU TRÚC CỦA ĐỀ TÀI	15
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ DẢI VEN BIỂN.....	16
1.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN.....	16
1.1.1. Các khái niệm có liên quan đến phát triển kinh tế	16
1.1.1.1. Tăng trưởng kinh tế	16
1.1.1.2. Phát triển kinh tế.....	16
1.1.1.3. Cơ cấu kinh tế và chuyển dịch cơ cấu kinh tế	17
1.1.2. Quan niệm chung về dải ven biển và phạm vi dải ven biển.....	18

1.1.2.1. Quan niệm về dải ven biển và phạm vi dải ven biển trên thế giới .	18
1.1.2.2. Quan niệm về dải ven biển và phạm vi dải ven biển ở Việt Nam..	20
1.1.3. <i>Quan điểm về cách tiếp cận nghiên cứu dải ven biển Việt Nam</i>	22
1.1.3.1. Tiếp cận địa lí kinh tế	22
1.1.3.2. Tiếp cận sinh thái và môi trường.....	23
1.1.3.3. Tiếp cận văn hóa - xã hội	23
1.1.4. <i>Quan niệm của đề tài về dải ven biển và phạm vi dải ven biển</i>	23
1.1.4.1. Về dải ven biển	23
1.1.4.2. Về phạm vi dải ven biển.....	24
1.1.5. <i>Các nhân tố ảnh hưởng đến sự phát triển kinh tế dải ven biển</i>	24
1.1.5.1. Vị trí địa lí.....	24
1.1.5.2. Tự nhiên.....	25
1.1.5.3. Kinh tế - xã hội	27
1.1.6. <i>Các tiêu chí đánh giá sự phát triển kinh tế vận dụng cho dải ven biển Thanh - Nghệ - Tĩnh</i>	29
1.1.6.1. Các tiêu chí chung	29
1.1.6.2. Các tiêu chí đánh giá phát triển kinh tế theo ngành	29
1.1.6.3. Các tiêu chí đánh giá phát triển kinh tế theo lãnh thổ	31
1.2. CƠ SỞ THỰC TIỄN	33
1.2.1. <i>Hoạt động kinh tế ở dải ven biển Việt Nam</i>	33
1.2.1.1 Khái quát chung.....	34
1.2.1.2. Một số hoạt động kinh tế chủ yếu	34
1.2.2. <i>Một số vấn đề đặt ra trong sự phát triển kinh tế ở dải ven biển hiện nay</i> ..	41
1.2.2.1. Sức ép khai thác ở dải ven biển.....	41
1.2.2.2. Biến đổi khí hậu và nước biển dâng	42
1.2.3. <i>Hoạt động kinh tế ở ba tỉnh Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh (TNT)</i>	42
1.2.3.1. Quy mô và tốc độ tăng trưởng kinh tế.....	42
1.2.3.2. Cơ cấu kinh tế.....	43
1.2.3.3. Giá trị sản xuất.....	44

Chương 2. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG VÀ THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ DẢI VEN BIỂN THANH - NGHỆ - TĨNH..... 46

2.1. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN PHÁT TRIỂN KINH TẾ DẢI VEN BIỂN THANH - NGHỆ - TĨNH.....	46
2.1.1. <i>Phạm vi lãnh thổ và vị trí địa lí</i>	46
2.1.2. <i>Tự nhiên</i>	47
2.1.2.1. Địa hình	47

2.1.2.2. Khí hậu	48
2.1.2.3. Thủy văn.....	53
2.1.2.4. Đất	54
2.1.2.5. Tài nguyên thiên nhiên chính	55
2.1.3. <i>Kinh tế - xã hội</i>	57
2.1.3.1. Dân cư và nguồn lao động.....	57
2.1.3.2. Cơ sở hạ tầng	61
2.1.3.3. Vốn đầu tư	63
2.1.3.4. Thị trường.....	64
2.1.3.5. Khoa học - công nghệ.....	65
2.1.3.6. Chính sách phát triển kinh tế biển	65
2.1.4. <i>Đánh giá chung</i>	66
2.1.4.1. Những cơ hội và thuận lợi	66
2.1.4.2. Những khó khăn - thách thức	66
2.2. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ ở DẢI VEN BIỂN THANH - NGHỆ - TỈNH.....	67
2.2.1. <i>Khái quát chung</i>	67
2.2.1.1. GTSX và tốc độ tăng trưởng GTSX.....	67
2.2.1.2. Cơ cấu GTSX	68
2.2.2. <i>Thực trạng phát triển kinh tế theo ngành</i>	70
2.2.2.1. Ngành công nghiệp.....	70
2.2.2.2. Ngành nông - lâm - thủy sản	76
2.2.2.3. Ngành dịch vụ.....	91
2.2.3. <i>Các hình thức tổ chức lãnh thổ kinh tế ở dải ven biển Thanh - Nghệ - Tĩnh</i> ..	96
2.2.3.1. Theo ngành	96
2.2.3.2. Tổ chức lãnh thổ theo không gian	112
2.2.4. <i>Đánh giá chung</i>	118
2.2.4.1. Những thành tựu đạt được	118
2.2.4.2 Những khó khăn và hạn chế.	118

Chương 3. ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TRIỂN KINH TẾ DẢI VEN BIỂN THANH - NGHỆ - TỈNH ĐẾN NĂM 2020, TẦM NHÌN ĐẾN NĂM 2030... 123

3.1. QUAN ĐIỂM, MỤC TIÊU VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN DẢI VEN BIỂN BẮC TRUNG BỘ VÀ DUYÊN HẢI MIỀN TRUNG ĐẾN NĂM 2020	123
3.1.1. <i>Quan điểm</i>	123
3.1.2 <i>Mục tiêu</i>	123
3.1.3. <i>Định hướng phát triển</i>	124
3.1.3.1. Lựa chọn hướng phát triển đột phá.....	124

3.1.3.2. Định hướng ưu tiên phát triển kinh tế	125
3.1.3.3. Định hướng phát triển các ngành	125
3.2. QUAN ĐIỂM, MỤC TIÊU VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ DÀI VEN BIỂN THANH - NGHỆ - TỈNH ĐẾN NĂM 2020	126
3.2.1. <i>Quan điểm</i>	127
3.2.2. <i>Mục tiêu phát triển</i>	127
3.2.2.1. Mục tiêu tổng quát.....	127
3.2.2.2. Mục tiêu cụ thể	127
3.2.3. <i>Định hướng phát triển</i>	128
3.2.3.1. Theo ngành	128
3.2.3.2. Theo không gian	133
3.3. CÁC GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN KINH TẾ DÀI VEN BIỂN THANH - NGHỆ - TỈNH ĐẾN NĂM 2020, TẦM NHÌN ĐẾN NĂM 2030.	135
3.3.1. <i>Các giải pháp chung</i>	135
3.3.1.1. Huy động và thu hút vốn đầu tư	135
3.3.1.2. Cơ chế chính sách.....	137
3.3.1.3. Nguồn nhân lực	138
3.3.1.4. Khoa học - công nghệ.....	140
3.3.1.5. Hợp tác trong toàn dải, trong tỉnh, liên tỉnh, liên vùng và hội nhập quốc tế.....	141
3.3.1.6. Thị trường.....	142
3.3.1.7. Phát triển kinh tế với đảm bảo an ninh, quốc phòng.....	142
3.3.1.8. Tổ chức thực hiện quy hoạch	143
3.2.2. <i>Các giải pháp cụ thể đối với các ngành, các khu công nghiệp, đô thị du lịch và khu kinh tế</i>	144
3.2.2.1. Đối với ngành công nghiệp	144
3.2.2.2. Đối với ngành nông, lâm, thủy sản.....	144
3.2.2.3. Đối với ngành du lịch biển	148
3.2.2.4. Đối với các khu công nghiệp.....	149
3.2.2.5. Đối với đô thị du lịch.....	150
3.2.2.6. Đối với các khu kinh tế.....	152
KẾT LUẬN	155
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN..	157
TÀI LIỆU THAM KHẢO	159
PHỤ LỤC	

CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BĐKH	Biến đổi khí hậu
BTB	Bắc Trung Bộ
CCN	Cụm công nghiệp
CNH - HĐH	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
DVB	Dải ven biển
DVB BTB	Dải ven biển Bắc Trung Bộ
DVB TNT	Dải ven biển Thanh - Nghệ - Tĩnh
DVB ĐBSH	Dải ven biển Đồng bằng sông Hồng
DVB ĐBSCL	Dải ven biển Đồng Bằng sông Cửu Long
DVB ĐNB	Dải ven biển Đông Nam Bộ
DVB NTB	Dải ven biển Nam Trung Bộ
DHMT	Duyên hải miền Trung
ĐVT	Đơn vị tính
GTGT	Giá trị gia tăng
GTSX	Giá trị sản xuất
GTVT	Giao thông vận tải
KCN	Khu công nghiệp
KDL	Khu du lịch
KKT	Khu kinh tế
KH - CN	Khoa học và công nghệ
KTB	Kinh tế biển
KT - XH	Kinh tế - xã hội
NXB	Nhà xuất bản
TTCN	Tiểu thủ công nghiệp
TCLTKT	Tổ chức lãnh thổ kinh tế
TCLTNN	Tổ chức lãnh thổ nông nghiệp
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
	Bảng 1.1. Khối lượng hàng hoá thông qua các cảng biển Việt Nam do Trung ương quản lý, giai đoạn 2000 - 2011	36
	Bảng 1.2. GDP và GDP/người của ba tỉnh TNT giai đoạn 2000 - 2011.....	42
	(theo giá thực tế).....	42
	Bảng 1.3 . Giá trị sản xuất của ba tỉnh TNT giai đoạn 2000 - 2011	44
	Bảng 2.1. Một số đặc trưng về nhiệt độ của DVBTNT năm 2011.....	49
	Bảng 2.2. Hiện trạng sử dụng đất của DVBTNT năm 2011	54
	Bảng 2.3. Dân số DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	58
	Bảng 2.4. Vốn đầu tư phát triển ở DVBTNT phân theo nguồn huy động giai đoạn 2000 - 2011	63
	Bảng 2.5. GTSX và tốc độ tăng GTSX của DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	67
	Bảng 2.6. Cơ cấu GTSX theo thành phần kinh tế ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	69
	Bảng 2.7. GTSX, tốc độ tăng trưởng và cơ cấu GTSX công nghiệp ở DVBTNT theo nhóm ngành giai đoạn 2000 - 2011	70
	Bảng 2.8. Một số chỉ tiêu của ngành vật liệu xây dựng ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	73
	Bảng 2.9. Một số chỉ tiêu của ngành chế biến lương thực, thực phẩm và đồ uống ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	74
	Bảng 2.10. Một số chỉ tiêu của ngành khai thác mỏ ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	75
	Bảng 2.11. Sản lượng muối ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	76
	Bảng 2.12. Giá trị và cơ cấu GTSX nông - lâm - thủy sản ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	77
	Bảng 2.13. Giá trị và cơ cấu GTSX nông nghiệp ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	78
	Bảng 2.14. Giá trị và cơ cấu GTSX ngành trồng trọt ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	79
	Bảng 2.15. Giá trị sản xuất trên 1 ha đất của các loại cây trồng ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	80
	Bảng 2.16. Giá trị và cơ cấu GTSX ngành chăn nuôi ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011	82
	Bảng 2.17. Giá trị và cơ cấu GTSX thủy sản ở DVBTNT giai đoạn 2000 - 2011... ..	84